Sızıntı

ŞUBAT 1979
SAYI : 1
YIL : 1

Merhametin yok diyelim nefsine;
Merhamet etmezmisin evlâdına?
M.A.

SENİN için bu yola atıldık. Acılarına ortak olmak ızdıraplarını dindirmek, gönlünü abad etmek için. Bize gönül koyma, aheste - revlik ettik, vaktinde imdadına yetişemedik. Ama inan, sinemizde hep Yakub'un gadri efganı, içimizde Zeliha'nın aşkı hicranını taşıdık durduk. O ab-endam kametinin iki büklüm olduğunu her gördükçe, perişan kâkül'ün gibi kalbimde dağılıp durdu. Buruk boynun ve mahzun bakışların karşısında kaç defa kaddim büküldü, gözlerim doldu. Her feryadıma senin türkünden bir nağme katıp destanını dile getirmek istedi isem de, iniltin içimi yaktı; derdin gözümde büyüdü, içim burkuldu.

HEM de sana el uzatmağa utanıyordum.. Aba-ı kenaiseyye-i hatırlatan cali şefkatimle karşına çıkmağa ar ediyordum zira sana, gözümün önünde kıydılar, zülüflerini tar-u mar edip, bu hale koydular. Beynini söndürürken, kalbini kursağına yedirirken, görmüştüm olup bitenleri ve uzatamamıştım günahk6r elimi eline... Sızlanışına rağmen uzatamamıştım... Kader'in, Faust'un kaderi, ama Mefiston kim? Kim reva gördü bunları sana? Emin bir ülkede idin. Sıcak bir yuvan vardı. Rızkın başının ucunda ve işin yolundaydı. Sonra şu vahşetzare geldin. Geldiğine bin pişman oldun. Ama gelmek elinde değildi. Etrafını büsbütün boş bulup halini aşina kimse göremedin. Asıl efganını sadece sen duyuyordun. Ve koşanlar, midenin ahü vahına koşuyorlardı. Bu günkü canhiraş feryatların, ta o zaman başlamıştı. Ta o zaman terk edilmiştin. Hem de can-feza iken. Sen başkalarının keyif ve eğlencesi olarak elde idin, kucakta idin; bir gül gibi göğüste idin, dudakta idin

Ama senin için yapılan şeylerde sana ait olanı bulmak mümkün değildi. Gariptin. Yalnızdın. Ve sahipsizdin.

DÜNÜN bu gününü doğurdu ve bu günün ne olacağı belirsiz yarınlarını hazırlamakta. Yolların ayrımındasın yavrucuk... Şimdi bana müsaade et de, şu badirede Bahadır'ın olayım. Mızrabımı senin için vurup, feryadımı ruhuna duyurayım. Bu fırtına ve bu yangında gerektiği an imdadına koşamadığım için de kaldırım taşı gibi şu mücrim başımı ayaklarının altına koyayım. Ve bütün mücrimler adına senden özür dileyeyim: Bir keyif uğruna varlığına sebebiyet verenleri, etme - kemiğine bağlanıp gönlünü unutanları, bir geçici dem için ebediyetine kıyanları, ruhuna hoyratlık aşılayıp sefaletini hazırlayanları affeyle yavrucuk.

SIZINTI

Rahim-i Zülcemalin bağistan-ı kereminden, mucizelerinin salkımlarından bir tanecik hükmünde gördüğüm iki parmak kalınlığında bir üzüm asmasına asılmış olan salkımları saydım: Yüz elli beş çıktı. Bir salkımın danesini saydım: Yüz yirmi kadar oldu.

Düşündüm, dedim: "Eğer bu asma çubuğu, bolu su musluğu olsa, daima su yerse, şu hararete karşı o yüzer rahmetin şurup tulumbacıklarını emziren salkımlara ancak kifayet eder. Hâlbuki bazen az bir rutubet ancak eline geçer. İşte bu işi yapan, herşeye Kadir olmak lazım gelir.

B. N.

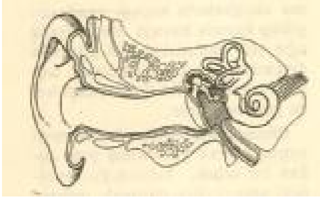

SES, maddi bir vasatta boyuna dalgalar halinde yayılan bir titreşim enerjisidir. Ses enerjisi, katı, sıvı ve gaz ortamlardan geçtiği halde boşluktan geçemez. Dalganın enerjisi, sesin şiddetini, titreşim sayısı da frekansını tayin eder. İnsan kulağı 16 – 20.000 frekans arasını duyabilir.

İşitme organı olan kulakta, üç vazife birden yerine getirilmektedir. Birincisi, havadaki ses titreşimlerinin, kulak sıvılarına naklidir ki bunu orta kulak yapar. İkincisi, frekansların, muhiti analizidir ki bunu iç kulaktaki bir zar yapar. Üçüncüsü de, mekanik enerjinin elektrik enerjisine dönüştürülmesidir ki iç kulaktaki tüylü hücreler yapar.

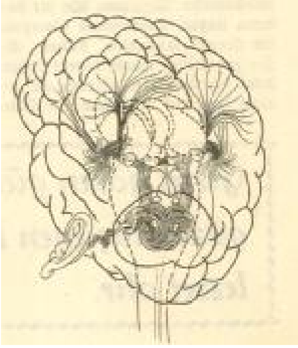
Kulak hakikaten bir mühendislik harikasıdır. Vücudun bütün organları arasında, kulak kadar az yer kaplayanı ve sağlam bir yapı içinde korunanı yoktur. Bir elektrikçi, bu işi yapabilecek bir sistem geliştirmek istese, içinde rezistans eşleştiricisi, geniş kanallı mekanik bir analizatör, hareketli bir amplifikatör - yükseltici ünitesi, mekanik enerjiyi elektrik enerjisine çevirecek çok kanallı bir çevirici, uygun hidrolik dengeyi sağlayacak bir sistem ve içinde iki yollu bir haberleşme sisteminin bulunduğu 2,5 cm küplük bir ses sistemi oluşturması iktiza edecektir. Bu harika sistem yapılabilse bile kulak ile aynı başarıyı sağlayamaz. Çünkü kulak bir taraftan kurbağanın nefes alışını duyarken, diğer taraftan bir jet gürültüsünü de kavrayacak kadar geniş bir işitme gücü gösterir. Kalabalık bir salonun gürültüsü içinde tanıdık bir sesi ayırt edebilir. İnsan ağır bir trafik gürültüsünde ve fazla açılmış bir teyp veya radyo sesinde bile uyuyabilir ve sonra saatin zili ile

uyanabilir. Zira kulak fonksiyonları uykuda bile geçerlidir. Dış âlemden kulak yolu ile gelen sesler kulak zarına çarparlar. Zatın durumu, yapısı, gerginliği o şekilde ayarlanmıştır ki gelen sesin özelliklerinin değişmesi yanında daha iyi duyulma böylece sağlanır. Ses şiddeti azsa, bir kas yardımıyla zar daha çok gerdirilir, aksine şiddetliyse iç kulağı korumak için gerginlik azaltılır ve ayrıca orta kulaktaki bir başka kas yine kemikçiklerle olan bu nakli azaltmaya çalışır. Böylece orta kulak kemikçiklerine ulaştırılan ses, kemikçiklerindeki kaldıraç kanunuyla iç kulaktaki pencereye 3 kat daha arttırılmış olarak ulaştırılır. Kemikçiklerin yapıları aralarındaki ilişkiler son derece hikmetlerle dolu olup bunların bu yazıda anlatılmasına ne yer ne de zaman müsaittir. Kulak zarı ile pencere zarı arasında da gayeye matuf tenasüp vardır.

Pencere zarı daha küçük olduğu için, kuvvet daha büyük alandan daha küçük alana iletilir, artış da daima doğru orantılı olur. Kemikçiklerin piston hareketleri de orantılı olarak daha fazla basıncın iç kulağa iletimini Sağlarlar. Daha az yer kaplaması bakımından salyangoz şeklinde üst üste kıvrımdan yapılı iç kulak, sıvı ile dolu olup buradaki pencereye gelen titreşimler, hidrolik basınç dalgalarına dönüştürülür. Bu dalgalar da çeşitli kanallar içinden geçip işitmenin en önemli organı olan tüylü hücrelerin bulunduğu zarın dalgalanmasına sebep olurlar. Zarın aksi yönden gelen dalgayla tekrar hareket etmemesi için bir başka pencere zarıyla bu telafi edilir. Ayrıca zarı titreştiren sıvı da titreşimleri getiren diğer sıvılardan başka zarlarla ayrılmıştır. Bunlar değişik «kimyasal» ve

«elektriksel» yapılara sahip olup, birbirlerine karışmalarına sebep olan herhangi bir kaçak işitmeyi bozar. Titreşen bu tüylü zarın esas vazifesi, ses frekanslarını ayırıp bunların beyine ulaşmasını sağlamaktır. Ve sanki elektronik beyindeki kodlayıcı gibi çalışmaktadır. Ayrıca, kıvrımın pencerelerden uzaklığına göre tüylü zatın titreşimi de değişir ve böylece değişik şiddetteki sesler değişik seviyelerde alınır. Bu tüylü zar, 7500 parçalı ve 4 cm uzunluğunda bir dokudur. Tüylü hücreler mekanik enerjiden «elektriksel» uyaranları doğurarak işitme siniri ile beyini uyarırlar. İki kulakla beyin arasındaki bağlantı çift kanallı bir sinir sistemi ile yapılır. Bu gidişte lifler çok karışık bir yol takip ederler. Bazı istasyonlarda bazı lifler karşı tarafa geçerler. Bu iki kanallı iletim sisteminin bazı noktalarında beyin, bazen direkt olarak, o anda önemi olmayan bazı sinyalleri eleyebilir. Bu tip istasyonlar sebebiyle, anne bazen çocuğunun çağırmalarını duymaz fakat bir ağlama sesi duyduğunda hemen irkilir.

Seslerin zayıf veya şiddetli gelmesine göre de yine beyinden direkt olarak orta kulak kaslarına sinyaller gelir.

Beyinde tek bir ses birçok cevap uyandırabilir. Hafıza merkezi bunu hatırlar ve görüntü sistemi de uygun olan hayali ortaya çıkarır. Bir telefon çaldığında birçok merkez birden harekete geçer, motor kontrol ile kol uzanıp ahizeyi elle tutar ve konuşma, konuşma merkezinin kontrolü ile «buyurun» sesi ortaya çıkar. Şüphesiz buraya kadar anlatılanlar sathi ve basit bir ifade tarzıdır. Yoksa her

bir mekanizmanın daha izaha muhtaç o kadar yönü vardır ki bir sanat elinin kudretini, değil anlamak tasavvur bile imkânsızdır. Konuşma bile bir bakıma hayati fonksiyonu olmayan bir durum sayılabilir. Fakat diğer yaratıklar içinde insanı üstün kılan bir özelliktir. Burada da azami tasarruf ve azami istifade etme düsturu her yerde olduğu gibi kendini gösterir. Solunum sisteminin asıl gayesi, vücuda oksijen alıp, vücuttan karbon dioksit ve su buharı çıkarmaktır. Bu hava, çıkarken de bir başka vazifeyi yerine getirecektir. Bu da sesin meydana gelmesi ve yayılmasıdır. Ses oluşabilmesi için gırtlaktaki ses telleri bu havayı titreştirecekler ve dalgalı bir ses oluşacak, ağız, dil, diş, damak burunla da buna şekil verilecek ve konuşma meydana gelmiş olacaktır. Ses telleri de sadece titreşim yapmakla kalmayacak, bir bakıma akciğerlerin kapağı vazifesini görüp burada havayı hapsederek ağır yük kaldırırken kol gücünün arttırılması, yutma, öksürme, balgam çıkarma gibi diğer vazifeleri de yapacaklardır.

Böylece, dış âleme göre herşeyi uygun olarak yaratılmış yeni doğan bir bebek, bulunduğu çevredeki sesleri önce duyacak, onların belli kalıplarını hafıza merkezine yerleştirecek - daha doğrusu yerleştirilecek, - bunlara uygun ses çıkarma belli bir safhadan sonra oluşturulacak, diğer organlarla ahenk de sağlanarak bu geçici âlemdeki imtihana başlamış olacaktır.

Dr. Şerafeddin Alan

KAHRAMAN

Kahraman, kendine dönen, içinde derinleşen, içindeki mücadelede başarılı olmayı ön plana alacak şekilde işini ayarlayan insan... Ve o, makûs talihimizi beklenilen istikamete, aleyhimize dönen çarkları (İzn-i ilahi ile) lehimize çevirecek, manasız boğuşmaların, laf kalabalıklarının, riyakâr insanların suniliklerinin çirkin yüzünü, fıtriliğiyle gösterecektir.

İnsanları idare etme önce onları iyi tanımaya vabestedir. Henüz kendini tanımayan kimseler, insanları idare etme hevesine kapıldığı günden beri terakki davasında bocalama, çırpınma devam ediyor, fakat ileri gitme değil, (mümkün olabilse) yerinde sayma dahi kar sayılacak.

Kahraman bilinmeyen bir meçhuldür. Şu ekilen bozuk tohumların açtığı zakkum çiçeklenin[n saçtığı cehennem havası etrafı aleve boğarken, gafil insanın isteyerek kendisini ateşe attığı zamanımızda, bu gidişe dur diyecek kahramanı çok kimse tanıyamayacaktır. Nasıl tanısınlar ki? Kıymet ölçüleri tamamen değişmiş, bir mefhumlar anarşisi doğmuş; iffet yok olmuş, tefekkür mazinin derelerinde kalmış. Dünya saadetine meyil gösterme ve himmeti tamamen ona sarf etme, iradeye kudretsizlik getirmiş. Fedakârlık, feragat, diğer gamlık tamamen ortadan kalkmış. Muhasebe, mesuliyet duygusu yeni nesilde katiyyen mevcut olmayan şeyler sırasına girmiş. İrfan, itidal ve fazilet de yoklar listesine eklenince “çağdaş insan” da ne gibi vasıflar olabileceği, insanımızın marazi ruh haleti ile meydandadır. Terbiye, iyilik-kötülük, hürriyet, medeniyet, ahlak denince “çağdaş uygarlığa” teslim olan “aydın” tamamen farklı şeyler anlıyor.

Kahraman; yok olanları ihya, manası değişenleri terminolojimiz içindeki asil yerlerine tevdi, nevzuhurları ise

layık oldukları yere oturtacaktır. Bunu laf la değil hareketleriyle yapacaktır. O da zahiri bir tasallutla değil. Çünkü bilmektedir ki cemiyette kök salmış kötü huyların kötülüğünün anlaşılması, ancak ahlakı aliyyeyi hal lisanı ile göstermekle olur.

Kahramanın sadece isminden bahseden fakat âli vasıflarını vermeyen, nasıl yetişeceğini söylemeyen, söyleyemeyen eğitim sistemleri zalimi alkışlayan, ona karşı durmayan zulmüne ortak olan in sanlar yetiştirmekte. Hâlbuki cemiyet, fertlerini hastalıklara karşı koruması gerektiği kadar, içtimai bünyeye arız olan mikroplar hükmündeki kötü insanlara karşı da korumalıdır. Bu insan hürriyetine de bir sınır koyma değildir. Çünkü böyle kimseler etrafına zarar vermektedirler ki bu tutumları hürriyet ile alakalı değil ona zıttır. Hürriyetten istifade etmek için zihni kabiliyet şarttır. Cemiyet, fertlerinin bu kabiliyetlerini yükseltmeye çalışmalıdır ki bu nimetten gereğince istifade etsinler. Hâlbuki yine hürriyet perdesi altında denaetleri irtikâp edenler hem kendi nesillerinin hem çevrelerinin hukukuna tecavüz etmiş olurlar. “Mesela alkol düşkünlerinin çocuklarında ruhun ve dokuların doğuştan diğer çocuklarınkinden aşağı olduğu müşahede edilir. Bu kusur, aile muhitinin karışıklığı, pisliği, cehaleti ve sefaleti yüzünden daha ciddi bir hal alır. Böyle bir muhitte yetişenlerin hukuku zayi olmuş demektir.” (1)

Rahmet yüklü bulutlarla sulanan, avuçlar arasında binbir ihtimamla yetiştirilmeye çalışılan fidanlar büyümektedir. Tabii ki o bahçede zararlı otlar yaşayamayacak kuruyup gidecektir. Kafası kadar kalbi, kalbi kadar hissiyatı ince ve duru kimseler, bu umumi hercümercin sona erdiği haberiyle geleceklerdir. O kahramanların eteklerine tutunması ile insanlık, kâinatta dönen dolapların altında ezilmeden korunacak, umumi nizamı bilecek ve ayak uyduracak, buna uyamamanın

neticesi olan başarısızlık, onun doğurduğu ümitsizlik ve bundan tevellüt eden bedeni ve ruhi hastalıklardan kurtulacaktır.

Dr. Muvatfak Ayvaz

KANUN BİRLİĞİ

BİRLİK ve bütünlük, kâinatın kopmaz şirazesi... Zerreden küreye, mikro-âlemden makro âleme hâkim ahenk... Bunun altında tevhit gizli ve hep beraber nutka gelen kâinatın çeşitli tonlarda (Yok başka İlah, illa «O») virdi sezilmekte… Gerçek ilim adamı bu tevhidin farkında:

«Gösterilen kâinatın, bir çizimi olan parçacıklar tablosunda her cüz ve foton hususi bir ferd olup kendi yolunda gider. Hakikate bir adım daha yaklaşmak istediğimizde dalgalar tablosuna varırız. Fotonlar bu tabloya göre artık müstakil fertler olmayıp bir organizasyonun veya bir bütünün azalarıdır. Bu ışık ışınında müstakil fertler yalnız sathi manada değil, sanki denize düşen yağmur damlası gibi büyük keyfiyet içinde kaybolurlar. Aynı şey elektronlar için de mevzubahistir. Dalgalar tablosunda her bir elektron müstakil ferdiyetini kaybeder. Bir elektron akımının cüz'ü olurlar.» (1)

Demek ki, ila nihaye, her biri itaat ve inkiyad havası içinde hep bir bütün ve birliğe dizgini teslim eder giderler.

Onun için İlahi Beyan, cihandaki kanun birliğini herkesin anlayabileceği, görebileceği şekilde dile getirir: «Bir yaprak düşmez ve arzın karanlıkları içinde bir habbe gitmez ki, O bilmesin.» (2) Evet bu ifade, bütün gök cisimlerinin hareketlerinin, birer yaprak ve tane gibi düşme kanunlarına tabi bulunduğunu, göze gönle okutturur.

Kâinatı bir kitap gibi mütalaa eden büyük kalbin dilinde mesele daha açıktır

«Bir kuşun tüylü elbisesi hangi kanunla değiştiriliyor, tazelendiriliyorsa, aynı kanunla her sene küre-i arzın elbisesi yenileniyor, her asırda dünyanın şekli tebdil ediliyor. Aynı kanunla kıyamet vaktinde kâinatın sureti tağyir edilip değiştirilecektir.

Hem hangi kanunla zerre Mevlevi gibi tahrik ediliyorsa, aynı kanunla küre-i arz meczup ve sema kalkan Mevlevi gibi döndürülüyor. Ve o kanunla âlemler böyle çevriliyor, güneş sistemi gezdiriliyor...

İşte mantıktaki kıyas, biyoteknik ve sibernetik, kâinattaki bu beraberlikten ve kanun birliğinden hareket eder; edebi sanatlar ve bediiyat bu esas üzerine giderler.

Kanunlar ve kanunların tatbik edildiği maddeler üzerindeki bu birlik mührü, kanunları koyan ve Hakimane icra edenin, BİR olduğunu ilan eder.

Bu mesele, arif veli Muhyiddin İbn-i Arabinin dilinde şöylece manasını bulur: «Kâinatın sanatkârı, kemal sıfatları ile muttasıftır. Kemaliyle tecelli ederek gökleri mükemmel yaratmıştır. Mükemmel şekil küredir. Onun için kâinat küreler halinde yaratılmıştır.»

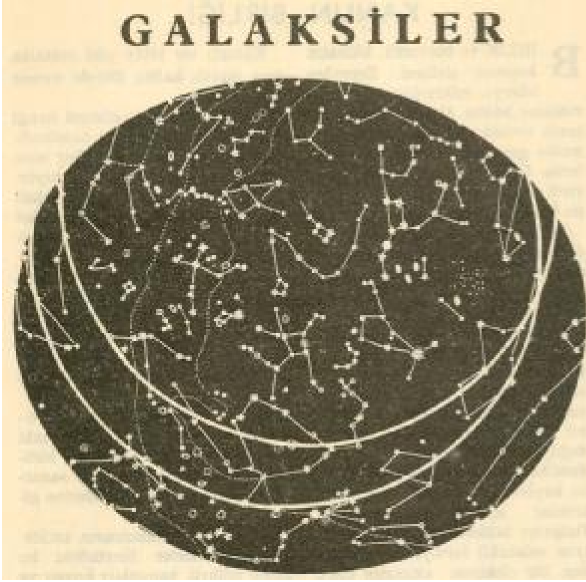
Gizli kâinat ağacının dallarında birer parlak meyve gibi duran yıldızlar, yazı dilinde kelimenin sonunda arz-ı didar etmiş birer «Hu» şeklindedirler ki «O» demektir. Öbür taraftan, kâinat kitabının en küçük harflerinden olan elektronlar da o surettedir. Demek her şey cismine, cirmine göre «O» nu haykırmaktadır. Bu haykırma, cansızdan canlıya teneffüs olarak terakki edince, yazıdan telaffuza yükselmiş bir «Hu» olur.

Teneffüs etmeyen yaşayamayacağına göre, bütün nebatat ve hayvanatta hayatiyet «O» nu anmaya bağlanmış gibidir. Hatta inanmayan insan bile «O» nu teneffüsleriyle anmadan hayatını devam ettiremez.

Kâinattaki bu ince sırları sezen Yunus, onun için Mevlasını, «Dağlar ile taşlar ile Seherdeki kuşlar ile» «Su dibinde mahi ile sahralarda ahu ile abdal olup ya «Hu» ile çağırmaktadır. »

Safvet Senih

1) Sir James Jeans: Fizik ve Fi’lozofi
2) En’am Suresi: 59

Kâinatta mutlak boşluk yoktur. Zerreler, küreler, irili ufaklı cisimlerle doludur. Yapısı atomdan daha latif olan esir maddesini b:ir başka yazıya bırakarak, büyük küreler daha doğrusu kürevari varlıklar olan galaksilerden söz edelim. Kenarını köşesini kavrayamadığımız kâinatta büyüklüklerini ölçemediğimiz bu mahlûkların yapı ve hareketlerine şöyle bir bakalım. Belki küçüklüğümüzü anlamamıza ve bütün bu sistemleri halk edenin büyüklüğünü derk etmemize yardımcı olur.

Galaksiler, kâinatta yıldızlardan daha çok sayıdadırlar. Büyük teleskoplarla rasat edildiğinde, dolunay kadar bir gökyüzü parçasında dört yüz kadar galaksinin varlığı anlaşılmaktadır. Bu da bizi milyarlarca galaksinin varlığı sonucuna götürür. Güneş sistemi ve dünyamız bu milyarlarca yıldız kümelerinden bininin bir parçası, bir yıldızıdır, avenesiyle beraber. İçinde bulunduğumuz galaksiyi Samanyolu olarak biliyoruz. Baktığımızda süt renginde bir yol görünümü vermektedir. Eskiler Samanyolu’nun Hercul’e meme veren Junon’un memesinden kaçmış bir damla süt olduğunu sanırlardı. Samanyolu bu yıldız topluluğundan başka bir şey değildir. İçindeki yıldızlar birbirine yakın olduklarından ve uzaktan

bakıldığında “izdüşümleri” birbirleriyle birleşerek tek yıldız gibi bir görünüm vermektedir. Üstten bakıldığında helezonvari bir şekilde iki büyük kala sahip bir havai fişeği andırmaktadır. Bu kolların her birinin genişliği 2500 ışık yılı olup. “Orion” ve “Perseus” adlarıyla isimlendirilmektedir. Bu kolların nasıl oluştuğuna dair çeşitli görüşler vardır, Uzun yıllar dönmeden mütevellit meydana gelmiş diyenlerin görüşü çok kuvvetli değildir. Galaksinin her noktadaki dönme hızı aynı değildir. Merkezden uzaklaştıkça dönme hızı azalmaktadır. Buna göre de 100 milyon senede yıldızları Samanyolu’nun kollarından ayırarak uzaya fırlatması yani helezon yapının bozulması lazımdı. Fakat görülüyor ki Samanyolu’nun takriben 10 milyar seneye yakın bir yaşı olduğu halde yıldızlar dağılmamıştır. Öyle ise yıldızları dağıtacak farklı hızların tesirini önleyecek bir mekanizma söz konusudur Bu mekanizmanın nasıl olduğu bilinmemektedir. Çok yavaş bir sıkışma ve neticede farklı yoğunluklu bölgeler oluşması gibi sebepler ileri sürenler varsa da pek kuvvetli değildir.

Samanyolu’nun yıldızlarının hepsi aynı cinsten değildir. Kimi çok yaşlı, kimisi de çok gençtirler. Kimi çok sıcak kimi çok soğuk, kimi hafif, kimi de çok ağırdır. Bazısı çok küçükken, bazısı da çok büyüktür. Değişik bir aile topluluğu, zıtlar burada da cemedilmiş. Hâkim olanın hikmeti, pek bilemiyoruz. Bunların ekseriyetini genç ve parlak yıldızlar teşkil ederler. Aralarında bulutsu bir madde olup ki buna yıldızlararası madde diyoruz, diğerlerinin, yani yıldız olmayanların etrafında bu madde pek yoktur.

İNSAN VE UZAY

Bu şekil, ayın dünya, dünyanın da hareket halinde olan güneş etrafında dönüşünü göstermektedir. Esasen güneş de galaksinin merkezi etrafında, dönmekte galaksi de başka bir noktaya doğru gitmekte ve bir eksen etrafında dönmekte, döndürülmektedir.

Samanyolu’nun yıldızları da birkaç yüzü beraber olmak üzere gruplar teşkil etmektedirler. Bunun yıldızları arasında iyonlaşmış veya nötr gazlar ve tozlardan oluşmuş bu maddenin uzun zaman sadece atomlardan ibaret sanıldığı halde, moleküllerinin de var olduğu ve yer yer yoğunluğunun değiştiği, bazen bulut (nebule) şeklinde görüldüğü vakidir. Yoğunluk helezon kollarında daha fazladır. Yıldızların hamurunun da bu maddeden olduğu bilinmektedir. Kütlenin ekseriyetini hidrojen oluşturmakta yüzde bir kadar da tozların varlığı sanılmaktadır. Samanyolu galaksisine yandan bakıldığında ise ortası şişman bir disk veya mercimek gibi görünmektedir. Ortadaki şişkinlik eni 13 bin boyu 26 bin ışık yılı olan bir elipsoittir. Samanyolu’nun çapı 100 bin, merkezdeki kalınlığı 16 bin ışık yılıdır. Güneşimiz, Galaksinin merkezine 30 bin ışık yılı uzaklıkta ve ortalama düzlemin 50 ışık yılı üzerindedir. Aynı zamanda “Orion” kolunun içyüzü üzerindedir.

Galaksi dediğimiz bu uzay odalarının şekilleri ayrı ayrıdır. Bazıları spiral, bazıları küre, bazıları elipsoit, bazıları da daha değişik şekillerdedir. Komşu galaksimiz Andromeda’nın bize ortalama uzaklığı 1,5 milyon ışık yılıdır. Bir milyona yakın yıldız ihtiva etmektedir. 92 bin ışık yılı boyunda 23 bin ışık yılı enindedir En büyük galaksinin çapı 100 bin ışık yılı kadar olduğuna göre, bunların aralarındaki

uzaklıkların milyonlarca ışı.k yılı olduğu sonucuna varmaktayız.

Galaksilerin ortalama kütleleri ise 2,1021 kg kadardır. Samanyolu'nun kütlesi, Güneşimizin kütlesinin 200 milyar katı kadardır. (Güneşin kütlesi ortalama; 1,99.10^30 kg dır.) Bu kütle neye karşılıktır veya bu ağırlığı meydana getirenler nelerdir? Yıldızlar, gazlar ve tozlar. Bu büyüklüğe bu kütlenin az oluşu, yıldızların aralarındaki uzaklığın çok oluşunu anlatmaktadır. Galaksilerin 1 cm küplük hacmine ortalama bir atom düşer. Yer atmosferinin 1 cm küpünde 10^19 atom ve molekülün olduğunu söylersek, galaksilerdeki yıldız dağılımının ne kadar seyrek olduğunu anlamış oluruz. Başka bir deyişle onları 75 km lik mesafelerde olan yağmur damlalarına benzetirsek daha iyi kavramış oluruz.

Ayrıca bu galaksilerden binlercesi bir sistem oluşturmaktadır. Samanyolu galaksimiz diğer 20 kadar galaksi ile birlikte bir küme oluşturmakta. Bu dev galaksilere de meta galaksi denmektedir. Samanyolu'muz, topluluğun merkezi olmayan bir yerindedir. Daha başka çeşit galaksi toplulukları da vardır. Bize en yakın olanı "Virgo" tabir edilen 3000 kadar galaksinin beraberlik kurduğu ve bizim 50 milyon ışık yılı kadar ötemizde bulunan topluluktur.

Bu kümelerin de kendi aralarında kümeleşerek süper kümeler oluşturduğu 180 milyon ışık yılı çapında değişik bir harekete sahip, dönen ve genişleyen elipsoitler oluşturdukları söylenmektedir.

Şimdi gelin hep birlikte insaf masasına oturalım ve düşünme ve tefekküre başlayalım. Süper kümeleri, meta galaksileri ve galaksimiz Samanyolu'nu. Bunların değişik keyfiyette olup değişik hareketlerini ve bizim sistem içinde sistem, onun içinde başka bir sistem, onun içinde de Güneş

sistemimiz. Güneş sistemimizde merkezi bir eksen etrafında dönmekte. Bu sistemin, yıldız ve binlerce küçük küreler hariç on iki seyyare içinde dünyamız ve üzerinde biz. Dünyamız kendi ekseni etrafında dönmekte, Güneşin etrafında dönmekte, Güneş kendi etrafında, Samanyolunun etrafında Samanyolu bir eksen etrafında... v.s. Bunların birbirlerinden uzaklaşmalarını düşünün. Güneşimizin Herkül burcuna doğru süratle gidişini düşünün. Bu ayrı ayrı dönmeler, değişik hareketler, farklı farklı kaçışlar ve iç içe keyfiyetleri fark eden bizler, nasıl işin içinden çıkacağız. Sistemler nasıl kurulmuş, neden bozulup mahvolmuyorlar? Neden kürelerden bir küre gelip bizi tuzla buz etmiyor? Bu galaksiler nasıl oluyor da birbirlerine girmiyorlar, çarpışmıyorlar etrafındakileri ötelere fırlatmıyorlar?

Neden bu durmayanlar durmuyorlar? Nasıl bu kadar hesaplı gidebiliyorlar? Bütün bunlarda çak dakik hesaplar, ince mizanlar vazedilmişe benziyor. Saniyelik zamanlar, mikronluk mesafeler hesaba dâhil edilmiş. Her biri diğerine, hepsi birbirine bağlı.

Bu sistem tek bir sistem, bu nizam tek bir nizam...

Var eden de, döndüren de, götüren de tek olmaz mı?

Mesih Saraçoğlu

1) Işık yılı: Işığın bir yılda gittiği yol. Işık saniyede 300 000 km yol almaktadır. Işık yılı yaklaşık 10^13 km etmektedir.

2) Samanyolu Galaksisi ekseni etratındaki dönüşünü 200 milyon yılda tamamlamaktadır.

3) Arzın ve Güneşin takriben yaşı 5 milyar yıldır.

4) Ay’ın ışığı (Güneşin ışığının Aydan aksi) Dünyamıza ortalama bir saniyede gelmektedir. Güneşin ışığı ise ortalama sekiz dakikada gelmektedir.

BU SARAYI KİM YAPABİLİR?

Acaba, garip cevherlerden yapılmış bir acib sarayı görsen ki yapılıyor. Onun binasında sarf edilen cevherlerin bir kısmı yalnız Çin'de bulunuyor. Diğer bir kısmı Endülüs'te bir kısmı Yemen'de... Bir kısmı da Sibirya'dan başka yerde bulunmuyor. Binanın yapılması zamanında, aynı günde, şark, şimal, garp, cenuptan e cevherli taşlar kolaylıkla celp olup yapıldığını görsen, hiç şüphen kalır mı ki, e sarayı yapan usta, bütün küre-i ana hükmeden mucize kar bir hâkimdir.

İşte, her bir hayvan, öyle ilahi bir saraydır. Bilhassa insan, o sarayların en güzeli ve en acibidir. Ve bu insan denilen sarayın cevherlerinin bir kısmi Ruhlar Âleminden, bir kısmı Misal Âleminden ve Levh-i Mahfuz'dan; diğer bir kısmı da Hava Âleminden geldiği gibi; ihtiyaçları ebede uzanmış; emelleri semavatın ve arzın her yanına yayılmış; rabıtaları, alakaları dünya ve ahiret devirlerinde dağılmış acib bir saray, garip bir köşktür.

Madem mahiyeti böyledir; insanı yapan ancak O Zat olabilir ki: dünya ve ahiret, birer menzil; arz ve sema, birer sahife; ezel ve ebed, dün ve yarın hükmünde olarak tasarruf eder. Öyle ise insan Mabudu, Melcei ve Halaskarı O olabilir ki:

Arz ve semaya hükmeder; dünya ve ukba dizginlerine maliktir.

B.N.

DELİL BİR DEĞİL Kİ...

(Şeytan) bir İman hakikatine dair, yüzlerce ispat edici delillerin hükmünü, nefyine delalet eden bir emare ile kırmak ister. Hâlbuki esaslı bir kaidedir ki: “Bir ispat edici, çok nefyedicilere üstün gelir... Bir davaya ispat edici bir şahidin hükmü, yüz nefyedicilere tercih edilir.” Bu hakikate bu temsil ile bak. Şöyle ki:

Bir saray... Yüzer kapalı kapıları var... Bir tek kapı açılmasıyla, o saraya girilebilir, öteki kapılar da açılır. Eğer bütün kapılar açık olsa, bir - iki tanesi kapansa o saraya girilemeyeceği söylenemez,

İşte, İman Hakikatleri o saraydır. Her bir delil, bir anahtardır, ispat ediyor, kapıyı açıyor. Bir tek kapının kapalı kalmasıyla o İman hakikatlerinden vazgeçilmez ve inkâr edilemez. Şeytan ise, bazı sebeplere binaen, ya gaflet veya cehalet vasıtasıyla kapalı kalmış olan bir kapıyı gösterir, ispat edici bütün delilleri nazardan düşürür. İşte, “Bu saraya girilmez, belki saray değildir, içinde birşey yoktur.” Der, kandırır.

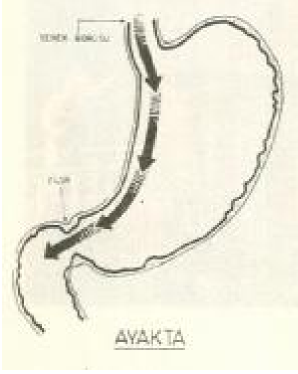
BN.

SU AYAKTA MI İÇİLMELİ ?

Midenin vazifesi gıda maddelerini depo edip on iki parmak barsağı tarafından kabul edilecek hale getirmektir. Bu işi mide hareketleri ve salgıları ile yapmaktadır. Bu yazımızda bilhassa midenin hareketlerinden söz edip salgı fonksiyonunu ileriki sayılarda yazmayı düşünüyoruz.

Yemek boru'sunun mideye girdiği yere yakın, kalpte olduğu gibi, elektriki akımlar (stimulus) çıkaran bir yer vardır. (Pacernaker) Buradan 8–10 saniyede bir "elektriksel" stimulus çıkıyor ve bunun neticesi kaslarda kasılmalar meydana geliyor. Kasların kasılması ile başlayan bu dalga midenin çıkış yerine (pilor) doğru ilerliyor. (Peristaltik hareket). Ayrıca antrum denen midenin aşağı kısmındaki kasların kasılması ile kalp hareketlerini andıran sistolik hareketler olur. Bu kasılmalar mide boşluğunu tıkayacak kadar şiddetli olur. Bunlardan başka mide içindeki gıda maddelerini boşalttıktan sonra olduğu gibi küçülür. Bu durumda ancak 50 ml sıvı alabilir.

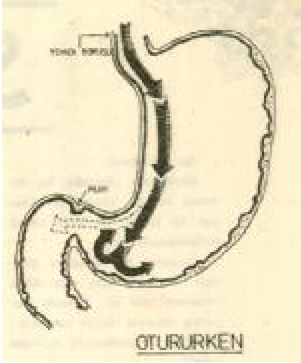
Yediğimiz yemekler önce midenin küçük eğriliğinin alt kısmında bulunan açının (İncisura angularis) yukarısında birikir. Yalnız sulu veya yarı sulu gıdalar antruma geçer.

Yiyecek maddeleri mide hareketlerini başlatır. Mide duvarındaki gerilmelerine ve mide içindeki pH değişiklikleri (asit miktarı) ile uyarılan duyu alıcı hücreler (reseptör) vardır. Mide duvarındaki bu hücrelerden alınan duyular götürücü parasempatik (Vagus amiri) ve sempatik sinir lifleri aracılığı ile beyin ve omuriliğe naklolunur. Sonunda parasempatik merkezlerin faaliyeti azaltılır ve mide hareketleri yavaşlatılır.

Mide faaliyetini düzenleyen esas mekanizma duodenum (12 parmak barsağı ile alakalıdır. Bu mekanizmalardan birisi lokal (mevzii) dir. İzotonik Hidroklorik asit, yağ, süt, krema, hiportonik veya hipotonik maddeler (osmotik basınçla) 12 parmak barsağının ilk kısmını uyarır. Burada osmotik basınca hassas alıcı sinir hücreleri (osmoreseptor) vardır. Bu duyalar sinir lifleri vasıtası ile mideye iletilir ve mide faaliyetini yavaşlatır. Duodenum içi pH 6 dan düşük olursa midenin boşalması durur. Mide faaliyetlerini 12 parmak barsağı tarafından düzenleyen ikinci mekanizma kan ve hormonlarla alakalıdır. Yağların 12 parmak barsağı ve ince barsak cidarına (mukoza) teması sonucu açığa çıkan ve enterogastron denen hormon kana geçer ve bu yolla mideye gelir. Bu

hormon mide hareketlerini azaltır ve piloru gevşeterek gıdaların mideden tahliyesini temin eder.

Mide açken dakikada üç defa açlık kasılmaları olur. Kişi bunu açlık hissinden kramp tarzında ağrılara kadar değişik şekilde hisseder. Bu durum 10 ile 60 dakika devam eder. Daha sonra mide bir ile iki buçuk saat istirahata çekilir.

Burada şunu belirtelim ki insan midesinin ayakta ve oturur vaziyetteki pozisyonu farklıdır. Ayakta duran bir insan eğer sıvı gıda içerse doğrudan doğruya onikiparmak barsağına geçer. Midenin küçük eğriliğine uyan kısmında Waldeyerin mide caddesi denen bir oluk bulunur. Sıvı gıdalar bu yolu takip ederek zaten devamlı küçük bir açıklığı olan mide çıkışını (pilor) geçerek 12 parmak barsağına (duodenum) geçer. Eğer insan sıvı gıdayı oturarak içerse bunlar önce midede birikir, asitle karışarak mikropları ölür ve sonra 12 parmak barsağına geçer. Bu durumda oturarak su içme usulüne uymakla insan kolera da dâhil, birçok intan hastalıklarından korunmuş olur. Rastgele yerde meşrubatı alıp ayakta içenler bu tehlikeye daha fazla maruz kalırlar.

Dr. Hamid İspirlioğlu

SORULAR VE CEVAPLAR

Bir Açıklama...

Muhterem okuyucu, bu sütunda hayati ehemmiyet taşıyan bir kısım sorulara cevap verilmektedir.

Cevaplar bir konuşma dilinden aktarıldığı için, yazı diline nispeten tabii ki, kusurlu olacaktır. Hüsn-ü niyyet ve hoş - görü ile karşılanmasını istirham ederiz.

Tahrir Heyeti

SORU: Bazı kimseler «Biz niçin Allah'ı görmüyoruz diyorlar»

CEVAP: Görme, bir ihata meselesidir. Mesela insanın vücudunda mikroplar var. Bir dişin dibinde belki milyon bakteri bulunur. Bunlar kendi ellerindeki manivelalarla, kazmalarla insanın dişini yontmaya, yıpratmaya; aşındırmaya çalışırlar. Hâlbuki sen, ne bunların tarrakasını duyuyorsun, ne de mevcudiyetinden haberdarsın. Onlar da tamamıyla seni göremezler ve seni tam ihata edemezler. Esasen seni görüp tam ihata edebilmeleri için, senin dışında ve tamamen müstakil olmaları, aynı zamanda seni görebilecekleri teleskop gibi bir göze sahip bulunmaları lazımdır. Demek ki ihata edememe görmeye mani oluyor. Onlar o anda neyin karşısında iseler onu görüyorlar. Mikro âlemdeki bu misal gibi, bir de makro âlemden misal verelim:

Büyük bir teleskopun başına oturalım, bu teleskop, ışık yılıyla dört milyar sene ötesini göstersin... Gene de bütün kâinat, mekân hakkında tam bir malumata sahip olamayacağız. Belki sadece o teleskopla, gördüğümüz saha hakkında, bulanık olarak, faraziyeler nevinden bir malumata sahip olacağız. Bu faraziye ile de yeni faraziyelerin

terkiplerine ulaşacak, bir kısım malumat elde etmeye çalışacağız.

Biz burada da esasen kâinatın idaresini, umumi şeklini, muhtevasını ve mahiyetini göremeyecek ve idrak edemeyeceğiz. Çünkü makro âlemde de, yani teleskoplarla gördüğümüz âlemde dahi tam bir ihataya sahip değiliz.

Görüyoruz ki elimize mikroskobu alsak veya (X) ışınları ile en küçük şeylere, mikro varlıklara ihatasızlık içinde olduğumuz gibi makro âlemde de bir ihatasızlık içinde bulunduğumuzu fark ediyoruz.

Şimdi mesele Allah'a (cc) gelince, sadece bu yönde Efendimiz (sav) buyuruyor ki: «Allah'ın bir arşı var» Kemmiyetsiz ve keyfiyetsiz olarak bu arşı tasavvur ediniz. Yani ne hendesi düşününüz; ne de riyazî. Sizin (bir) lerinizden (iki) lerinizden hiç birşey yok orada... Aynı zamanda sizin hendesi ölçüleriniz de yok... Çeşitli buutlarınız (yanlış dille boyutlarınız) da yok... Hendesenin buutlarının, riyaziyenin rakamlarının içine giremediği, kemmiyetsiz ve keyfiyetsiz olan bu «arş» var.

Bu arşı anlatırken Efendimiz (sav) buyuruyor ki: «Allah'ın kürsisine nispeten, bütün kevn-ü mekânlar yani ışık hızıyla trilyon defa ötelerde bulunan bütün kevn-ü fesat çöle atılmış bir halka gibidir. Arşına nispeten de kürsi çöle atılmış bir halka gibidir. Kemmiyet ve keyfiyet ölçüleri içinde ele alınmaması gereken arşın müthiş ihatası... Allah'ü Teala ve Tekaddes Hazretleri emir ve iradesini bu arş ve o kürsiden tefviz ediyor. Hükmünü orada icra ediyor.

Şimdi sizin, bir bakıma kevn-ü mekâna, bütün kâinatlara nispeten mikroskobik birer varlık olan mahiyetinizle, bütün mekânı anlama gayretine kapılmanız nasıl abes bir iş ise, öyle de bütün mekânlar ona nispeten mikroskobik bir varlık haline gelen Arş-ı Azamı anlama gayretiniz o derece abes bir iş olacak. Kaldı ki Arş-ı Azam,

Allah’ın emirlerinin tefviz ve icra mahallidir. Bu durumda Zat-ı İlahi hiç ihata edilir mi?

Onun içki Kur’an-ı Kerim’de «La tüdrikühül - ebsar ve hüve yüdrikü’l - ebsar» buyrulmaktadır.

Evet, «Basar ve basiretler onu idrak ve ihata edemez. —Görmek için ihata etmek lazım — O, bütün basar ve basiretleri idrak buyurur, ihata buyurur.» Meselemizin izahı için başvurulan hususların bir yönü budur.

Bir diğer yönüyle; Nur, Allah’ın (cc) hicabıdır. Esasen biz nuru da ihata edemiyoruz. Efendimize (sav) Miraç’tan dönüşte sahabe sordu: «Rabbini gördün mü?» Bir defa şöyle buyurdular:

(Ebu Zerr naklediyor) «Nur; nasıl göreyim onu» Başka bir yerde buyurur ki: «Reeytu nüren» ben bir nur gördüm. Hâlbuki nur, mahlûktur. Allah, Münevvirün nur’dur. Nur’a şekil veren, biçim veren, tasvirini yapan Allah’tır (cc). Nur, Allah değildir. O da Allah’ın mahlûkudur. Başka bu hadiste tavzih buyurur: «Hicabühü nurun» Allah’ın hicabı nur dur. Yani sizinle Onun arasında bir nur vardır. Siz, nur ile muhatsınız; Allah değil… Allah ihata edilmez. Allah sıfatları ile muhattır. Burada da ayrı bir derinlik var. Yine muhat diyoruz, ama sıfatları ile başkası ile değil. Sıfatları da, ne gayri ne de aynı… Ulûhiyete dair meseleye girince, mesele derinleşiyor, mazur görülsün…

Nuraniyeti cihetiyle Allah (cc) görülmez. Hicabı, nurdur Allah’ın. Siz, görseniz görseniz, ancak nur görürsünüz.

Nefs-i emmare sırrını aşmağa çalıştığımız zaman, kızıl bir nur görürsünüz. Nefs-i levvameye geldiğiniz zaman mavi bir nur görürsünüz.

Nefs-i mütmainneye geldiğinizde yeşil bir nur görürsünüz.

Bir seviyeye geliriniz ki, orada gördüğünüz nurun rengini tayin ve tespit edemezsiniz. Bu ehlullahın müşhedesidir. Yani Muhyiddin İbn-i Arabî Hazretleriyle bir seyir içine girdiğiniz zaman size bunları gösterir. Müceddid-i elf-i sani İmam-i Rabbaninin seyri içinde kendisine refakat ettiğiniz zaman, renkleriyle aştığı makamlarda, müşahede ettiği nurların renkleri mevzuunda, size bir fikir verir. Ben, bir fikir verebilmek için sahneye bu renklerle girerek, mevzuu arz etmeye çalıştım. Binaenaleyh, sizin göreceğiniz sadece Cenab-ı Hakkın nurunun gölgesinin gölgesinden ibaret olacaktır. Bu itibarla yine göremeyeceksiniz.

Bir diğer yönüyle ele alalım. İbrahim Hakkı Hazretleri der ki:

«Bulunmaz Rabbimin zıddı ve niddi misli alemde

Ve suretten münezzehtir, mukaddestir, Taallallah»

Rabbimizin zıddı yoktur evvela. Bu çok mühim. Bir şeyin zıddı olacak ki, görebilesin. Yani sen ışığı görüyorsun. Neden, çünkü karşısında karanlık var da ondan. Sen bir kısmi boylar hakkında fikre varıyorsun. Bir boy görüyorsun, iki metre, üç metre, dört metre... Zıddı olduğundan dolayı, bunlar tertibe giriyorlar. Allah'ın ne zıddı, ne de niddi vardır ki, karanlık ışığı gösterdiği gibi, O'nun idrak edilmesi mümkün olsun.

Bir de bu meseleyi fizik açısından ele alalım. Acaba insan şu önüne serilen ve teşhir edilen kevn-ü mekânın kaçta kaçını görüyor. Siz gördüğünüz şeyler hakkında bana bir rakam verebilir misiniz? Mesela düşünelim ki, milyonda milyon görünmek üzere milyon tane şey, milyon cins şey, milyon çeşit şey, bizim şu meşhergah-ı âlemde nazarımıza arz edilmiş; «Buyurun, görün, ibret alın ve Yaratanı alkışlayın.» denmiş. Hâlbuki nazarımıza arz edilen bu şeylerin ancak milyonda beşini görüyor, geri kalanını ise göremiyoruz. Belli bir boyda, belli ışık dalgaları içinde

görüyor, mesela kızıl ve mor ötesi şuaları da görmüyoruz. O halde dikkat edin:

«Ben Allah'ı niye görmüyorum» diyen bir insan, milyonda beş gördüğü kâinatın içe, bütün keyn-i mekânı elinde tutan Allah'ı sokmak istiyor.

Evet, Ayat-ı tekviniyle karşısında, bin türlü kafa sancısı çeken onu görecektir. Büyük Nebi Hz. Musa ve Nebilerin Efhamı Hz. Muhammed (sav.) kendilerinin durumlarına göre göreceklerdir. Devrin mücrimleri de kendi çaplarına göre göreceklerdir. Burada tabii, İslam'ın araştırma, tefekkür etme sahasına büyük bir teşviki vardır: Ahirette bey ve sultan olmak istiyorsanız, burada kafa ve kalb yapınızı inkişaf ettirmeye bakınız. Daha doğrusu orada çoban olarak haşir olmak istemiyor ve bir efendiye yakışır şekilde Allah'ı görmek ve tanımak istiyorsanız, kalbinizi geniş tutmaya çalışınız, himmetinizi ali tutunuz ve bir kova ile oraya gitmeyiniz, bir umman taşıyınız Ahirete... Bu da kalbi hayatınıza bağlı.. Zayıf bir hadis... —Bazıları mevzu da diyor — İbrahim Hakkı zayıf olduğuna bakmadan tercüme eder

« Sığmam dedi Hak, arzu semaya

Kenzen bilindi, dil madeninden.»

Göklere yerlere sığmam ama müminin kalbinde kenzen bilinirim. Bakıldığı zaman bir hazine gibi mevcudiyetim her yerde hissedilir; fakat ihata edilemez, kavranamaz. Yakaladım, denilirken daima boşa çıkılır ama hissedilir vicdanlarda ve kalplerde... Doğruyu O biliyor.

Soru: — Deniliyor ki: Allah her şeyi yarattı, (hâşâ) O'nu kim yarattı?

Cevap: Bu soru çok sorulan sorulardan biridir.

Ben bunu evvela Resul-ü Ekrem(sav)in nübüvvetindir bir alameti olarak görüyor ve o nübüvvetinin ihtişamı karşısında boynumu büküp (Eşhedü enne Muhammed-er-Rasulullah) diyerek şahadet ediyorum. Evet, Resul-ü Ekrem (sav) Allah'ın şerefli elçisidir. Kıyamete kadar olacak bitecek her şeyi bir televizyon ekranında seyrediyor gibi seyretmiş ve dosdoğru söylemiş... Meydana gelecek hadiseler hakkında verdiği hükümler, söylediği şeyler o kadar isabetli ve yeri geldiği zaman öylesine doğru çıkmıştır ki: İşte bu da onlardan bir tanesidir. Buyurur ki: -Sahabenin aklından böyle birşey geçmez «Bir gün gelecek, ayağını ayağının üstüne atarak, -gurur ve kibir ile enaniyet içinde her meseleyi halletmiş gibi burada Müslümanlara karşı saldıran bir adamın çirkin durumunu anlatıyor- Bunu Allah yarattı, şunu Allah yarattı, Allah'ı kim yarattı? diyecekler.» Ben bu istifhamın tevcih edildiği

gün, kendi kendime biraz evvel ifade ettiğim kutsi cümleyi ifade sadedinde, (Eşhedü enne Muhammed-er-Rasulullah) dedim. Nasıl görmüşsün, nasıl doğru söylüyorsun! Şu nefisleri ve enaniyetleri firavunlaşan, esbaba uluhiyet isnat eden ve herşeyi sebepler içinde izaha kalkışan insanların perişan, yıkılmış durumlarını ne güzel tahlil bu! Bunun cevabı sadece bu olsaydı çok güzel olacaktı.

Meseleye gelince, bu da inkârcıların, ateistlerin ortaya attıkları meselelerden birisidir. Çok defa, orta dereceli okulda okuyan talebenin dimağı, fikri, kabul etmez sonsuzluğu: Namütenahiliği anlayamaz. Esbab teselsülünün inkita'a uğradığını, bir noktada durduğunu kavrayamaz. Onun için tereddüde düşer; zanneder ki, Allah da bir sebeptir. Herhangi bir sebep gibi. Ve Allah'ı meydana getiren de bir sebep vardır, Allah ona göre müsebbebdir... Bu, bir yanlış kanaatin neticesidir.

Hiç de mesele zannedildiği gibi değildir. Allah, müsebbib-ül-esbabdır ve varlığının evveli yoktur. Kelamcılar

sebepleri sıralarlar, müsebbib-ül-esbaba varmak için. Onların bu sıralamalarında şunu görürüz; derler ki:- Zahiren yeryüzünün yeşermesi için yağmura ihtiyaç vardır. Keza yerin de belli şartları haiz bulunmasına ihtiyaç vardır. Ve bir tohuma ihtiyaç vardır. İşte, tohum şöyle olmuştur böyle olmuştur... Nasıl izah edeceklerse ederler. Edilmiyorsa şayet teselsü1 sona erer. Mesela: Toprak, şu keyfiyetle, şu yolla hâsıl olmuştur. Hava da aynı şu şartlarla meydana gelmiştir ve meseleyi bize uzatırlar. Mesela, siz tohumu şunlara bağlıyorsunuz; .terkibini yapıyorsunuz. Biz «Onlar nasıl oldu?» deriz, Onlar da «Şundan oldu,» derler. Biz de, «Onlar nasıl oldu, onlar nasıl oldu...» uzatırız ve zincirleme sebebini sorar dururuz. Ayrı bir misal: Siz diyorsunuz ki, tavuk yumurtadan çıktı, yumurta nereden çıktı? O da yumurtadan çıktı. Çevirir iseniz, devir olur. Bu deyin çevirir durursunuz. Bir noktada keseceksiniz meseleyi. Ya tavuk, bir yerde Kudret-i Bari ile olmuş, ya yumurta Yed-i Kudretle zahir olmuştur. Allah, bu ilk hücreyi kudretiyle yaratmış, sonra belli hava, belli ısıyı vermiş. Civcivi çıkarmıştır. Veyahut da tavuğu bir nev'i olarak yaratmış ve sonra tavuk neslini ondan çıkarmıştır demek mecburiyetindesiniz. Yoksa meseleyi uzatıp, ondan, ondan, ondan ona demekle meseleye hiçbir hüviyet kazandıramazsınız. Sadece demegoji yapmış olursunuz.

Ayrı bir misal: Mesela, herşeyin bir illete dayanması lazımdır. Yağmur işte şuna dayalıdır. O buluta dayalıdır. Bulut, deniz tebahhuruna dayalıdır. Denizin tebahhur etme keyfiyeti neye dayalıdır? O da şuna dayalıdır. O neye dayalıdır? O neye dayalıdır? Mütemadiyen meseleleri birbirine dayamakla kuvvet kazandırılacağı zannedilir.

Bunu matematiğe göre izah etmek icap ederse, şöyle diyebiliriz; yani hadiselerin zincirleme sebep - netice olma işini kesmek için mesela; bizim önümüzde bir tane sıfır var, sıfır hiçbir şey ifade etmez. Bu sıfırın birşey ifade etmesi için sol tarafa bir rakam koymak lazımdır. Sol tarafa rakam

koyacağımız ana kadar, sıfır birşey ifade etmez. Fakat sıfır birşey ifade etsin diye, siz yine başka sıfır getirseniz, sıfırın sağına koysanız ve milyar defa milyar sıfır sıralasanız, sağa doğru, matematik olarak bir kıymet ifade eder mi bu? Sadece kendi kendinizi aldatmış olursunuz. Ve rakamları büyütmekle karşı tarafı aldatmaya teşebbüs etmiş olursunuz. Karşı tarafın aklı, mantığı varsa, böyle bir safsatayı kabul etmez. Milyon defa sıfırları küre-i arzın etrafında çevirseniz, kıymeti, onun değeri yine sıfırdır. Böylece siz boşuna yorulmuş olacaksınız. İşte eğer o milyar defa milyar sıfırın soluna bir tane rakam koysanız, isterse en düşük rakam olsun, o zaman o sıfırlara birden can gelecektir. Hayatiyet kazanacaklardır. Bir varsa on olur, iki olursa yüz olur, üç olursa bin olur. İla maşa Allah büyür gider. Şimdi eşyada meydana gelen şeylere ciddi bir sebep bulamadıktan sonra, zahiri sebeplerle meseleyi uzaklara götürmek hiçbir şey ifade etmeyecektir.

Bu dediğim şey teselsülün inkıtaında bir yoldur. Bir de bunu, teselsülü burhana tatbik yoluyla keserler. Ayrıca bir de devir yoluyla keserler. Biraz evvel arz ettiğim gibi, tavuk ve civciv meselesi... Burhan-ı süllemiyi de kullanırlar. Hususiyle mekânın sınırlı olma meselesini bu yolla ispatlarlar. Bunlar, kelamcıların bu mevzuda, eşya namütenahi gidemez diye gösterdikleri delillerden birkaç tanesidir.

Bir başka misal daha size arz edeyim. Mesela, bir sandalye var, bu sandalyede siz oturuyorsunuz; ama arka ayakları yok. Siz diyorsunuz ki, ben arka ayakları olmayan bir sandalyenin üzerinde duruyorum. Bu sandalye olmasa, olamam ben de. Yani senin durmana oturmana sebep, arka ayakları olmayan sandalyedir. Pekâlâ, nasıl oluyor, bu arka ayakları olmayan bir sandalyede oturmak? Siz de diyorsunuz ki, o da kendisi gibi arka ayakları olmayan bir sandalyeye dayalı. Pekâlâ, o neye dayalı? O da, ona dayalı. —Sıfırlar gibi bunu da çeviriver— Nerede o sandalyenin arkasına iki ayak

koyacaksın, orada soru kesilir artık. Şimdi siz ne zaman ortaya getirdiğiniz müsebbibe malule tam bir jilet bulacak ve koyacaksınız -tenasübü illiyet prensibine göre- o zaman soru kesiliverecektir.

Bir canlının meydana gelmesinden küre-i arzın şekli hazırına kadar, bunların gerçek illetini bilemiyoruz, sebebini de bilemiyoruz. Binaenaleyh, baştan kesip atıp Müsebbib-ül esbap olan Allah'a veriyoruz bunu. Kelamcılar bu yollarla teselsülü kesmiş, işi Allah'a havale etmişler. Ve bu şekilde teselsülü kesiş neticesinde de, Allah'a İbn-i Sina'nın ifadesiyle «Vacib-ül Vücud» demişlerdir. İbn-i Sina'ya kadar Allah'a Vacib-ül Vücud diye bir isim verilmiyordu. Evet, eşya bütünüyle mümkinil vücuddur. Herşey başka bir şeye dayanmaktadır. Varlığı kendinden olan, hiçbir şeye dayanmayan, bizzat kim olan Allah'tır. O günden bu güne işte bu yollarda gidilip neticeye varıldığından Allah'a Vacib-ül Vücud dediler. Bunları kafaya koyduktan sonra şimdi meselemiz olan Allah'ı kim yarattı meselesine gelelim: Allah yaratılmış olmadığı için Allah'tır. Allah, bizzat yaratıcıdır. Eğer, O da, birisi tarafından yaratılmış olsa idi, Allah olamazdı; mahlûk olurdu.

Allah, O'dur ki (c.c) zati değeri vardır. Bunu da, basit misali ile arz edeyim. Siz trenin gittiğini görüyorsunuz. En arkadaki vagon neye takı1ıdır, bir önündeki vagona, o neye takı1ıdır. Bir önündeki vagona ilh... Vagonları çoğaltın durun, kaç tane yaparsanız yapın, yüz tane... iki yüz tane. Evet, zahiren bunların hepsi, o ona- o ona takılı görünüyor. Esbap olarak öyle; fakat hiç sorar mısınız, lokomotif neye bağlıdır, sormazsınız, zira o bizzat muharriktir. Bizzat hareket eder. Hareketi kendindendir onun. Herşey ona dayalıdır, onun çekiciliği ise kendindendir. Tıpkı başım, benim vücudumun üzerinde; vücudum kalçalarımın üzerinde; kalçalarım ayaklarımın üzerinde; ben yerin üzerindeyim. Yer neyin üzerinde? O da, kendi kendine

dönüyor, muallâkta gibi. Buradaki duruma dikkat ediyor musunuz?

Binaenaleyh, kim yarattı diyen kimseler, lokomotifi kim çekiyor gibi iddia ile ortaya çıkıyorlar. Başımı vücudum taşıyor, Pekâlâ vücudumu ne taşıyor? —Ayaklarım. Ayaklarımı ne taşıyor? der gibi bir sual ortaya atıyorlar. Ayaklarım bizzat hareket ediyor. Ve vücudumu taşıyan onlardır. Ayaklarımı ben muharrik kabul etmesem vücudumun hareket ettiğini kabul edemem. Lokomotifi bizzat muharrik kabul etmesem, vagonların hareket edişini izah edemem. Küre-i arz üzerinde herşey mevsimlere uğruyor, geziyor. Küre-i Arz’ı kim gezdiriyor? —O kendi geziyor. Veya bizim akidemize göre Allah gezdiriyor diyoruz, iş bitiyor burada. Binaenaleyh Allah Vacib-ül Vücuddur. 0 yaratılmamıştır. Varlığı kendindendir. Evveli, ahiri yoktur O’nun...

Burada izahına lüzum hâsıl olan bir mesele daha var. Sebepler içinde ve sebeplerle boğuşan insan, ezeliyet ve ebediyet mefhumunu kavrayamadığından ötürü, bu meselede tereddüde düşüyor. Bu hususta da salim bir netice elde edebilmek için maddenin ezeli olmadığını ispata ihtiyaç duyuyoruz. Evet, madde sonradan yaratılmıştır; elektronların hareketiyle bunu ispat ediyoruz. Maddede bir yok olma vardır. Madde olmaya doğru geldiği gibi, sonra yok olmaya doğru gitmektedir. Ve kimse de bunun önüne geçemeyecektir. Madde bir zamandan beri var ise, yok olmaya doğru gitmektedir. Fakat yok olma tedrici olduğundan insana yok olmuyor gibi gelmektedir. Mesela, uranyum yok olduğunu düşünelim. Yok oluyor… bitecek bir gün. Fakat bu yok olma Allah’ın kıstaslarıyla öyle enteresan yok olmaktadır ki, mesela yarısına kadar diyelim; beş senede yok oluyor. Yarısından sonra, yani %50’si beş senede yok oluyor. Geriye kalan %50, bunun yine %50’si yine beş senede yok oluyor. Geriye kalan bu %50’nin yarısı yine beş senede yok oluyor ve hakeza. . — Adeta hiç bitmiyor gibi.

Size yine trenle misal vererek maddenin yok olmaya gidişini anlatayım: Mesela bir tren çıktı buradan. Turgutlu'ya gidiyor, şu 55km'yi bir saatte kat ediyor. 54 km. diyeyim- 27 km. yarısı bunun. Tren yarım saatte bu mesafenin yarısını kat etti, böylece 27 km gitti. Ama ne kadar gitmiş oluyor saatte? 54 km. Yarım saat bu süratle gitti ve yarım saatlik mesafeyi kat ettikten sonra geriye kalan yolun yarısında süratini yarıya düşürüverdi. Ondan sonra kat edeceği yolun yarısını, yani 27km'nin yarısını ne kadar zamanda kat eder? Yine bir saat te… Ve bir saatte kat etti yine yolun yarısını. Ve yine süratini yarıya düşürdü. Hâlbuki bize göre yolun çeyreği kaldı. Tren yine süratini yarıya yani dörtte bire düşürdü. Yine o çeyreği de bir saatte kat edecektir. Ve böylece kaplumbağa ile Aşil'i yarıştırıyor gibi hani felsefede o sofistlerin bir hikâyesi var ya, onun gibi) hiçbir zaman tren Turgutluya gidemeyecektir. Fakat esasen gidecektir. Ama sonu gelmiyor gibi uzun bir zaman içinde gidecektir.

Binaenaleyh madde bir inhilale, bir çözülmeye, bir yokluğa doğru gitmektedir bu yolla. Çok uzun zaman sonra-birkaç milyar sene sonra olsa dahi-bu tavan ve kerhen tahakkuk edecektir. İlim adamı aksini iddia edemez. Böylece termodinamik kanunuyla maddenin ezeliyetini nefyediveririz. Madde ezeli olamaz hükmüne varırız.

Keza güneşlerin gönderdiği radyasyonla tükenmeye mahkûm olduğunu ve yapılan hesaplara göre güneşlerin de ezeli olamayacağını ispat ederiz.

Demek ki, bu işin bir müspet yönü var. Allah bizzat yaratıcı, bizzat haliktır. O yaratılmamıştır. Aklınıza lokomotif gelsin, insanın ayakları gelsin. Bir yönüyle böyle, bir yönüyle de Allah'tan başka herşeyin bir başlangıcı vardır. Binaenaleyh bunları başlatan Allah'tır. Yeryüzünde gezin diyerek size hilkatin başlangıcını göstermek istiyor: "Gezin yeryüzünde-zerrelerden alın, partiküllerden alın,

fotonlardan alın, nebülozlara kadar; araştırın-hilkat nasıl başladı ona bakın” (1), göreceksin ki, işin mebdeinde bir yokluk vardır. Yokta, yoku, var eden Allah’tır (c.c). Vakıa Lavaziye’nin tevil götürür bir sözü vardır: Hiçbir şey yoktan var olmaz; hiç bir var, yok olmaz, der. Bunu biz de tevil edebiliriz. Hiç birşey kendi kendine, varken yok olmaz. Hiçbir şey de yokken kendi kendine var olmaz. Ama varlığı kendinden bir Allah (cc) varsa, ki vardır. Varlığımızdan varlığı daha katidir. Allah yoktan var eder, vardan yok eder. Lavaziye demiyor ki Allah yaratamaz; “yok, var olmaz; var, yok olmaz” diyor. Her şeyin doğrusunu O bilir.

M.F.D.

Bilhassa zorda kalanların dualarının büyük bir tesiri vardır... Bazan o gibi duaların hürmetine, en büyük birşey, en küçük bir şeyin emrine amade olur.

Evet, kırık bir tahta parçası üzerindeki fakir ve kalbi kırık bir masumun duası hürmetine, denizin fırtınası, şiddeti, hiddeti inmeye başlar…

Demek, dualara cevap veren Zat, bütün mahlûkata hâkimdir. Öyle ise; bütün mahlûkatı da yaradan O’dur.

B.N.

